

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2017

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2017

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2017. — 109 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Совтис Наталія Миколаївна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Карпенчук Світлана Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Константинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 12 від 26.10.2017 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

одним із провідних у процесі організації комунікативного підходу до навчання іноземної мови. Діалог культур розуміється як:

1. Навчальне середовище, в якому постійно відбувається зв'язок з чужою мовою і культурою, ознайомлення з ними, засвоєння і часткове присвоєння;
2. Моделювання міжкультурного діалогу;
3. Організація міжкультурного спілкування з носіями чужої мови і культури, розвиток толерантності, спроможності подивитися на світ очима іншого [2,13].

Основна мета цієї методики – навчити студента спочатку вільно говорити мовою, а потім думати нею. Для цього необхідно створювати різні ситуації, в яких студент може мислити. Найчастіше використовуються комунікативні вправи. Під комунікативними вправами розуміємо вправи, що спонукають до невимушеного вербального спілкування. Є.І.Пасов наголошує, що "вправи повинні бути вправами говоріння, коли в мовця є певна мовна задача, та коли ним виконується певний мовний вплив на спілкування" [2.10].

Формування комунікативної компетентності має відбуватися, починаючи з початкової ланки освіти, адже саме комунікативний метод, основу якого складає переорієнтація з форми на функцію, з мовної правильності на спонтанність та автентичність, забезпечує природність комунікацій.

Реалізація комунікативної методики повністю залежатиме від бажання, комунікації та ерудиції викладача. На заняттях потрібно закласти основи володіння іноземною мовою саме як засобом спілкування, що відкриває можливість переходу від розглядання мови як об'єкту вивчення до використання її на практиці. Вміння залучити студентів у процес активного засвоєння іноземної мови є справою досить складною і в багатьох випадках визначається їх намаганням вдосконалити свої мовні та мовленнєві вміння та навички.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, з короткого огляду теоретичних аспектів проблеми стає зрозуміло, наскільки комплексним є використання комунікативних завдань у процесі вивчення іноземної мови у ВНЗ. Оскільки основною функцією мови є комунікативна, комунікативний підхід до вивчення іноземної мови можна без перебільшення назвати основним, найважливішим. Навчання повинно спрямовуватись не на вивчення граматики чи лексики іноземної мови, а на вивчення комунікативної компетенції, тобто уміти правильно використовувати мову у відповідних реальних комунікативних ситуаціях. У процесі навчання необхідно використовувати певні тренувальні вправи, щоб розвинути комунікативні навички у студентів. Комунікативний напрям розвивається із розвитком комунікативної лінгвістики соціальної психології та соціології на основі одержання досвіду у навчальному процесі.

Таким чином, основним принципом комунікативно – орієнтованого навчання є мовна діяльність забезпечення зв'язку теорії з практикою під час навчання іноземній мові представляє собою реалізацію такого способу навчання, при якому здійснюється систематизоване, співвідносне та упорядковане навчання іноземній мові як засобу спілкування в умовах модульованої мовної діяльності на заняттях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисенко С.М. Урок – творчество учителя. / С.М.Борисенко.- М.:1974.
2. Пасов Е.Н. Коммуникативный метод обучения иностранному языку / Е.Н.Пасов.- [2-е изд.] – М.: Просвещение, 1991.- 223с.
3. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. – метод. посіб. / О.І.Пометун. Л.В.Пирожено; за ред. О.І.Пометун. – К.:А.С.К.,2004. – 192 С.
4. Сафонова В.В. Культуроведение в системесовременного языкового образования / В.В.Сафонова. – ИЯШ. – 2001. - № 3, - С.20-21

В статье рассматривается вопрос коммуникативного подхода в качестве оптимального средства обучения иностранному языку. Утверждается, что коммуникативная направленность обучения - это предпосылка успеха в практическом овладении студентами иностранным языком. Отмечается, что на сегодня остается актуальным принцип коммуникативности преподавания иностранного языка в контексте обеспечения связи теории с практикой.

Ключевые слова: коммуникативный подход, принципы коммуникативного подхода, профессиональная подготовка, практическое овладение языком.

The article deals with the question of the communicative approach as an optimal means of teaching a foreign language. It is argued that the communicative orientation of learning is a prerequisite for success in the practical mastery of students in a foreign language. It is noted that today the principle of communicative teaching of a foreign language is still relevant in the context of providing communication theory with practice.

Key words: communicative approach, principles of communicative approach, professional training, practical language proficiency.

УДК 378.147.016:81'243

В.В. КОВАЛЮК, Ю.О. ШЕВЧУК

ВИКОРИСТАННЯ ТАКСОНОМІЇ БЛУМА НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

У статті розглянуто питання розвитку критичного мислення студентів на заняттях з іноземної мови на основі таксономії Б. Блума, конкретизовано поняття «критичне мислення», запропоновано приклади завдань для розвитку навичок мислення вищого рівня студентів.

Ключові слова: таксономія, критичне мислення, розвиток, студент.

Постановка проблеми. Головною метою розвитку освіти в Україні сьогодні є створення умов для особистісного розвитку та творчої самореалізації кожного громадянина України [1, с. 112]. Саме тому сьогодні здійснюється модернізація освітньої діяльності, яка вимагає пошуку та освоєння нових освітніх технологій, прогресивних ідей, форм і методів навчання, що створюють умови для критичного осмислення матеріалу, самостійного розв'язання завдань, розмірковування щодо способу отримання та застосування нової інформації і прийняття зваженого, аргументованого рішення.

Таким чином, навчання сучасного конкурентоспроможного спеціаліста у педагогічному ВНЗ не можливе без використання прийомів розвитку критичного мислення, серед яких чільне місце займає таксономія Б.Блума.

Огляд останніх досліджень і публікацій з проблеми. Серед науковців, які досліджують проблему розвитку критичного мислення у закордонній філософії, психології і педагогіці, необхідно зазначити Е. де Боно, Д. Брунера, Дж. Гілфорда, В. Джемса, Д. Дьюї, М. Ліпмана, К. Меридит, Д. Спіро, Д. Халперн, П. Фрейре та інші. Серед вітчизняних учених, які досліджують технології розвитку критичного мислення, можна назвати К. Баханова, Т. Воропай, Д. Десятова, О. Матюшкіна, С. Мірошник, Х. Тамбовську, С. Векслера, І. Загашева, А. Ліпкіну, О. Марченко І. Мороченкову, О. Пометун, Р. Суровцеву, Л. Терлецьку, С. Терно, О.Тягло та інших.

Незважаючи на те, що у педагогічній науці висвітлено чимало аспектів розвитку критичного мислення тих, хто навчається, проблема використання таксономії Б. Блума на заняттях з іноземної мови для розвитку мислення вищого рівня студентів у вітчизняній методиці викладання іноземних мов не була об'єктом спеціального дослідження і донині не отримала належного теоретичного обґрунтування.

Тому **завданням статті** є дослідити особливості використання таксономії Б. Блума на заняттях з іноземної мови та запропонувати приклади завдань для розвитку критичного мислення студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток критичного мислення - мислення вищого порядку, яке спирається на інформацію, усвідомлене сприйняття власної інтелектуальної діяльності та діяльності інших [2, с. 81] - нерозривно пов'язаний із розвитком навичок мислення вищого рівня (Higher Order Thinking Skills). Даний термін широко використовується спеціалістами з психології та педагогіки і розглядається як здатність до «використання когнітивних технік і стратегій, побудови логічних умовиводів, створення узгоджених між собою логічних моделей і прийняття обґрунтованих рішень, що збільшують вірогідність отримання бажаного кінцевого результату» [3, с. 25]. Із визначення можна зробити висновок про мислення вищого рівня як про психологічний процес, що характеризується цілеспрямованістю, обґрунтованістю, критичністю та самостійністю.

Протягом багатьох років педагоги намагалися створити теорію, яка б уможливила ефективний і систематичний розвиток критичного мислення тих, хто навчається. Найбільш обґрунтовану модель - Таксономію Блума (Bloom's Taxonomy) було розроблено спеціалістом із технології навчання Бенджаміном Блумом у книзі «Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals» (1956).

Дослідник виокремлює три сфери навчальної діяльності: когнітивну (Cognitive domain), афективну (Affective domain) та психомоторну (Psychomotor). Кожна зі сфер сфокусована на певному аспекті психології особистості, має власну структуру та особливості. Так, когнітивна сфера розглядає категорії, пов'язані із розумовими навичками (Mental skills): знання, розуміння та критичне осмислення певної інформації. Афективна сфера пов'язана із емоційною реакцією (Attitude) на отриману інформацію та здібністю відчувати біль та радість іншої істоти. Психомоторна сфера пов'язана із розвитком фізичних умінь і навичок (Skills), а саме здібністю рухатись, діяти, виконувати фізичні рухи.

Б.Блум наполягає, що успіх організації навчальної діяльності можливий лише у разі задіявання всіх трьох вищеперерахованих сфер. Але основну увагу у своїй роботі дослідник приділив когнітивній сфері особистості, яка є домінуючою у процесі навчання.

У дослідженні педагогічних цілей автор розглядає мислення як ієрархію, що складається з шістьох рівнів, структурованих від базового (Знання) до найбільш просунутого (Оцінювання). Кожен з рівнів характеризується певним змістом, а також тією діяльністю, виконання якої передбачається даним рівнем освоєння змісту.

Так, на першому рівні - Знання (Knowledge Level) - діяльність того, хто навчається, зводиться до запам'ятовування та пригадування інформації. Другий рівень - Розуміння (Comprehension Level) - полягає в умінні розуміти значення, перефразувати основну думку. Третій рівень - Використання (Application Level) - вимагає від того, хто навчається, уміння використовувати інформацію або концепцію у конкретних умовах і новій ситуації. Рівень Аналізу (Analysis Level) формує навички мислення вищого рівня у процесі виділення частин цілого, виявлення взаємозв'язку між ними, осмислення принципів організації цілого. Рівень Синтезу (Synthesis Level) спрямований на формування навичок узагальнення, об'єднання ідей для створення нового. Рівень Оцінювання (Evaluation Level) покликаний формувати навички мислення, що допомагають тому, хто

навчається, робити висновки відносно цінності отриманої інформації.

Кожен із вищеперерахованих рівнів характеризується власним набором дієслів, завдань, питань, що у багатьох аспектах полегшує роботу викладача щодо впровадження таксономії у навчальний процес.

Знання:

Keywords: who, what, why, when, where, which, arrange, choose, define, duplicate, find, how, label, show, spell, list, match, name, omit, relate, tell, recall, select, memorize, name, order, recognize, recall, repeat, reproduce, state.

Questions: What is ... ? Can you select ? Where is ... ? When did ... happen? Who were the main ... ? Which one ... ? Why did ... ? How would you describe ... ? When did ... ? Can you recall ... ? Who was ... ? How would you explain ... ? How did ... happen ... ? Can you list the three ... ? How is ... ? How would you show ... ?

Tasks: Match character names with pictures of the characters. Identify the main characters in a crossword puzzle. Match statements with the characters who said them. List the main characteristics of one of the main characters in a WANTED poster. Arrange scrambled story pictures in sequential order. Arrange scrambled story sentences in sequential order. Recall details about the setting by creating a picture of where a part of the story took place.

Розуміння:

Keywords: compare, contrast, demonstrate, interpret, explain, extend, illustrate, infer, outline, relate, rephrase, translate, summarize, show, classify, describe, discuss, express, identify, indicate, locate.

Questions: How would you classify the type of.? How would you compare.? contrast.? Will you state or interpret in your own words .? How would you rephrase the meaning? What facts or ideas show.? What is the main idea of . ? Which statements support.? Which is the best answer.? How would you summarize.? Can you explain what is happening.? What is meant by.?

Tasks: Interpret pictures of scenes from the story. Explain selected ideas or parts from the story in his or her own words. Draw a picture showing what happened before and after a passage or illustration found in the book. Predict what could happen next in the story before the reading of the entire book is completed. Construct a pictorial time line which summarizes what happens in the story. Explain how the main character felt at the beginning, middle, and/or end of the story. Draw a picture and/or write a sentence showing what happened before and after a passage or illustration found in the book. (visualizing). Predict what could happen next in the story before the reading of the entire book is completed. Construct a pictorial time-line that summarizes what happens in the story. Explain how the main character felt at the beginning, middle, and /or end of the story.

Використання:

Keywords: apply, build, choose, construct, develop, interview, make use of, organize, experiment with, plan, select, solve, utilize, model, identify, demonstrate, dramatize, employ, illustrate, interpret, operate, practice, sketch, use, write.

Questions: How would you use...? How would you solve _____ using what you've learned...?

What examples can you find to.? How would you show your understanding of.? How would you organize to show.? How would you apply what you learned to develop.? What approach would you use to.? What other way would you plan to.? What would result if.? Can you make use of the facts to.? What elements would you use to change.? What facts would you select to show.? What questions would you ask during an interview?

Tasks: Classify the characters as human, animal, or thing. Transfer a main character to a new setting. Make finger puppets and act out a part of the story. Select a meal that one of the main characters would enjoy eating; plan a menu, and a method of serving it. Think of a situation that occurred to a character in the story and write about how he or she would have handled the situation differently. Give examples of people the student knows who have the same problems as the characters in the story.

Аналіз:

Keywords: analyze, categorize, classify, compare, contrast, discover, dissect, divide, examine, inspect, simplify, survey, test for, distinguish, list, distinction, theme, relationships, function, motive, inference, assumption, conclusion, take part in, appraise, calculate, categorize, criticize, differentiate, discriminate, distinguish, experiment, question, test.

Questions: What are the parts or features of ... ? How is _____ related to ... ? Why do you think ... ? What is the theme ... ? What motive is there ... ? Can you list the parts ... ? What inference can you make ... ? What conclusions can you draw ... ? How would you classify ... ? How would you categorize ... ? Can you identify the different parts ... ? What evidence can you find ... ? Can you make a distinction between ... ? What is the relationship between ... ? What is the function of ... ? What ideas justify ... ?

Tasks: Identify general characteristics (stated and/or implied) of the main characters. Distinguish what could happen from what couldn't happen in the story in real life. Select parts of the story that were funniest, saddest, happiest, and most unbelievable. Differentiate fact from opinion. Compare and/or contrast two of the main characters. Select an action of a main character that was exactly the same as something the student would have done.

Синтез:

Keywords: create, invent, compose, predict, plan, construct, design, imagine, propose, devise, formulate, arrange, assemble, collect, construct, create, design, develop, formulate, manage, organize, prepare, set up.

Questions: Can you design a ... to ...? Why not compose a song about...? Can you see a possible solution to...? If you had access to all resources how would you deal with...? Why don't you devise your own way to deal with...?

What would happen if...? How many ways can you...? Can you create new and unusual uses for...? Can you write a new recipe for a tasty dish? Can you develop a proposal which would?

Tasks: Invent a machine to do a specific task. Create a new product. Give it a name and plan a marketing campaign. Write about your feelings in relation to... Write a TV show, play, puppet show, role play, song or pantomime about...? Design a record, book, or magazine cover for...? Make up a new language code and write material using it. Sell an idea. Devise a way to... . Compose a rhythm or put new words to a known melody. Write three new titles for the story that would give a good idea what it is about. Create a poster to advertise the story so people will want to read it. Create a new product related to the story. Restructure the roles of the main characters to create new outcomes in the story. Compose and perform a dialogue or monologue that will communicate the thoughts of the main characters at a given point in the story. Imagine that he or she is one of the main characters and write a diary account of daily thoughts and activities. Create an original character and tell how the character would fit into the story. Write the lyrics and music to a song that one of the main characters would sing if he/she became a rock star-and then perform it.

Оцінювання:

Keywords: judge, select, choose, decide, justify, debate, verify, argue, recommend, assess, discuss, rate, prioritise, determine, appraise, attach, compare, defend, estimate, judge, predict, core, support, value, evaluate.

Questions: Is there a better solution to...? Judge the value of... Can you defend your position about...? Do you think ... is a good or a bad thing? How would you have handled...? What changes to ... would you recommend? Do you believe? Are you a ... person? How would you feel if...? How effective are...? What do you think about...?

Tasks: Prepare a list of criteria to judge a ... . Indicate priority and ratings. Conduct a debate about an issue of special interest. Make a booklet about 5 rules you see as important. Convince others. Form a panel to discuss views, eg "Learning at School." Write a letter to ... advising on changes needed at... Write a half yearly report. Prepare a case to present your view about... .

Необхідно зауважити, що традиційно у навчальному процесі викладачі фокусують увагу на розвитку розумових процесів, що відповідають рівням Знання та Розуміння, розглядаючи їх як кінцевий результат навчання. Проте сучасний спеціаліст для майбутньої професійної діяльності потребує розвитку мислення вищого рівня, що обов'язково включають розумові вміння рівнів Використання, Аналізу, Синтезу та Оцінювання.

Це зумовлює розробку серій завдань за темами зокрема з іноземної мови із урахуванням основних принципів розвитку критичного мислення студентів, окреслених у таксономії Б.Блума. Подібні серії необхідно використовувати на кожному занятті під час роботи як над текстами для читання, аудіювання, так і в процесі пояснення теоретичного матеріалу.

Так, розглянемо приклади завдань за темою «On the Move» для студентів 2 курсу англо- німецького відділення [4, с. 170]. Під час роботи над статтею «Increased Migration Shows World's Stressed»[5, с. 8] пропонуються наступні завдання:

Знання: What is migration? What is global migration? Which countries are known to be the most popular destinations for modern emigrants? Why? What are the trends of worldwide migration today? What do population experts and people such as Joseph Speidel think are the causes of the current trend in migration? What recommendations have been issued?

Розуміння: How would you summarize the changes in global migration patterns? What facts explain this change? What are the implications of this change?

Використання: What questions would you ask during the interview with Joseph Speidel?

Аналіз: Differentiate fact from opinion. What inference can you make about the potential emigrants' destinations in the next few decades ?

Синтез: In 2010 what country would you predict received the largest number of refugees? Give reasons for your prediction. The article has no title. Think of a good title for it. Explain your choice.

Оцінювання: What facts were impressive to you? Why is that important to know them? What kind of rationale do you think can be made for the recommendations of groups such as the Carnegie Endowment for International Peace and Population Action? У *висновках* доцільно зазначити, що використання таксономії Б.Блума на заняттях з англійської мови відіграє вагомий роль у навчальному процесі. По-перше, це дозволяє коректно формулювати навчальні цілі, складати завдання для студентів, ефективно проводити рефлексію за результатами навчання. По-друге, дотримання принципів, викладених автором, має за мету розвиток здібностей студентів милити критично, тобто сприяє формуванню навичок мислення вищого рівня, готує їх до плідної професійної діяльності, а також прискорює процес опанування іноземної мови завдяки комунікативній спрямованості завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті (проект). - К: Стилос, 2001. - 342 с.
2. Тягло О.В. Критичне мислення: Навчальний посібник / Олександр Володимирович Тягло. - Х: Основа, 2008. - 187 с.
3. Халперн Д. Психология критического мышления / Дайана Халперн. - СПб.: Питер, 2000. - 512 с.
4. Acklam R. Total English Upper Intermediate: Student's Book / R. Acklam, A. Crace. - Edinburg: Pearson Education Limited, 2013. - 176 p.

5. Sklar A. Critical Explorations / Adrienne Sklar, Mary Lee Wholey. - Boston: Heinle and Heinle Publishers, 1996. - 238 p.

В статтє рассматривается вопрос развития критического мышления студентов на занятиях по иностранному языку на основе таксономии Б. Блума, конкретизировано понятие «критическое мышление», предложены примеры заданий для развития навыков мышления высшего уровня студентов.

Ключевые слова: таксономия, критическое мышление, развитие, студент.

The article deals with developing students' critical thinking skill set of the lessons of a foreign language on the basis of Bloom's Taxonomy. The notion «critical thinking» is concretized. The sample tasks for developing students' higher order thinking skills are suggested.

Key words: taxonomy, critical thinking, developing, student.

УДК 378.147.016:81'.243(44)

Л.В. МОРОЗ

ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ФРН ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

У статті висвітлюється зв'язок між вивченням іноземної мови у вищих навчальних закладах Німеччини та професійною соціалізацією майбутніх фахівців. Зазначено, що Німеччина прагне заохотити своїх студентів до вивчення принаймні двох іноземних мов. Виявлено, що найбільша кількість годин на вивчення іноземних мов відводиться у навчальних програмах і планах з підготовки економічних спеціальностей, друге місце належить інженерним спеціальностям. Наголошено, що основним завданням вивчення іноземної мови є розвиток розмовної компетенції, засвоєння певного лексичного мінімуму та оволодіння фаховою лексику.

Ключові слова: вищі навчальні заклади, професійна соціалізація, вивчення іноземної мови, розмовна компетенція, майбутні фахівці.

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому суспільстві знання іноземної мови є надзвичайно важливим та актуальним унаслідок розширення міжнародних відносин, посилення академічної мобільності, міграційних процесів. Вкрай необхідним є вивчення іноземної мови для випускників вищих навчальних закладів, адже компетентне оволодіння хоча б однією іноземною мовою часто належить до професійного профілю та покращує кар'єрні можливості. Відтак можемо констатувати, що унаслідок удосконалення знань з тієї чи іншої іноземної мови підвищується відповідно і рівень професійної соціалізації майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень. Вивчення іноземної мови у країнах Західної Європи й Німеччині зокрема є актуальною проблемою, якою займаються О. Лазаренко, О. Максименко, Н. Махия, М. Пархомчук, М. Тадеева та ін. Історичні аспекти розвитку іншомовної освіти Німеччини в контексті європейських освітніх тенденцій досліджувалися німецькими науковцями як минулого, так і сучасності: К.-Р. Бауш (К.-R. Bausch), Ф. Кліппель (F. Klippel), Г. Кріст (H. Christ), Р. Лебергер (R. Lehberger), Ф. Паульсен (F. Paulsen), Р. де Сілла (R. de Cilla), Ю. Трабант (J. Trabant), К. Фінкбайнер (C. Finkbeiner), К. Фогель (K. Vogel), К. Фюр (Ch. Führ), В. Хюллен (W. Hüllen), Х. Швенк (H. Schwenk), К. Шрöder (K. Schröder) та ін. Водночас, в українській педагогічній науці дослідження з проблем професійної соціалізації не є численними (Р. Серьожникова, І. Сидоренко, Н. Пархоменко, Л. Яковицька), тоді як у Німеччині цій проблемі надають важливого значення такі вчені, як А. Бам (A. Bamme), Г. Гленцер (G. Glänzer), Б. Кершнер (B. Kerschner), К. Кнаер (K. Kneier), К. Корнеліус (K. Cornelius), В. Лемперт (W. Lempert) та ін.

Метою статті є дослідити вплив вивчення іноземної мови на процес професійної соціалізації фахівців у Німеччині.

Виклад основного матеріалу. Вивчення іноземних мов у системі вищої освіти ФРН відрізняється за територіальними ознаками, за типом навчального закладу та його спеціалізацією. Сьогодні, незважаючи на впровадження кредитно-модульної системи, не існує єдиних для всіх навчальних закладів країни вимог щодо викладання та рівня знань іноземних мов. Саме цей аспект є найбільш проблемним з огляду на прагнення до уніфікації іншомовної підготовки в межах ФРН та під кутом зору створення єдиного загальноєвропейського освітнього простору.

Німеччина не стоїть осторонь європейських процесів, підтримуючи інтенсифікацію вивчення іноземних мов. Іноземна мова є постійною складовою пропозиції навчальних закладів різного рівня у ФРН унаслідок інтеграційних процесів у Європі та прагнення громадян до мобільності. Так, в оцінці Конференції ректорів вищої школи (Hochschulrektorkonferenz) та німецької служби академічних обмінів (DAAD) з приводу проголошення 2001 року Європейським роком мов зазначено, що вищі навчальні заклади мають бути націлені на те, щоб зробити можливим вивчення двох сучасних іноземних мов, що вимагає від них:

- 1) у вимогах до іспитів зазначити про обов'язкове знання іноземних мов;
- 2) організувати обов'язкове вивчення англійської та другої іноземної мови для деяких спеціальностей;
- 3) використовувати кредитно-трансферну систему при вивченні іноземних мов з метою

ЗМІСТ

<i>КІРІЛКОВА Н.В., ДЯЧОК К.І.</i>	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІТОНІМІВ У ГОВІРЦІ СЕЛА СМОРОДСЬК ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	3
<i>МАНДРИК Н. В., НОВАЧОК М.В.</i>	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОЙКОНІМІКОНУ БЕРЕЗНІВЩИНИ	4
<i>ШКАРБАН Т. М., ДЕМЧУК Ю.В.</i>	КОЛЬОРОНАЗВИ ЯК ЗАСІБ ТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ДІЙНОСТІ У ТВОРАХ ВОЛОДИМИРА ЛИСА	6
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М.</i>	МОДЕЛЮВАННЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ ЗРАДА У ЗІСТАВНО-ТИПОЛОГІЧНОМУ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)	8
<i>ПАВЕЛКІВ К.М., ШЕРЕМЕТ М. В.</i>	НОВОТВОРИ НА ПОЗНАЧЕННЯ НОМІНАЦІЙ НАЗВ ЯВИЩ ПРИРОДИ У ТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКІВ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ: СЕМАНТИКА, ФУНКЦІЇ, ПРАГМАТИКА	12
<i>ДАНІЛОВА Н.Р., ДІДУШОК В.О.</i>	ФУНКЦІОНУВАННЯ АВСТРАЛІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	15
<i>ДЕНИСЮК Л.В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ	17
<i>ДУБРОВА А.С.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ	20
<i>КОВАЛЮК В.В., ШЕВЧУК Ю.О.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ТАКСОНОМІЇ БЛУМА НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ	21
<i>МОРОЗ Л.В.</i>	ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ФРН ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	25
<i>ПАВЕЛКІВ К.М.</i>	ПРЯМИЙ МЕТОД ЯК ОДИН ІЗ КОМПОНЕНТІВ УСПІШНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВНЗ	27
<i>ТРОФІМЧУК В.М., КОЗИК О.Я.</i>	ВАЖЛИВІСТЬ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-МІЖНАРОДНИКІВ	30
<i>МОРОЗ Л.В.</i>	МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ – ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ	33
<i>ДАНІЛОВА Н.Р., ПОЦКО Е.Є.</i>	РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	39
<i>ТРОФІМЧУК В.М., МАРИНІНА І.В.</i>	ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-МІЖНАРОДНИКА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	42
<i>ВАСИЛЬКЕВИЧ С.С.</i>	ПРО ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	46
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л.М., МИСЬ К. Ю.</i>	РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	49
<i>МОРОЗ Л. В., ДОРОШЕНКО С. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ, ЯК ЗАСОБУ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	51
<i>РОМАНЮК С. К., КОРИНЕЦЬ О. О.</i>	ВИКОРИСТАННЯ РИМОВАНИХ ТЕКСТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	53
<i>ПАВЕЛКІВ К.М., МАЗУРИК В. В.</i>	ІГРОВА ТЕХНОЛОГІЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	56
<i>ЛУК'ЯНИК Л.В., ЮРКОВСЬКА І.В.</i>	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИКО-	

	ОРФОЕПІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	60
<i>РОМАНЮК С. К., ВЛАСЮК М. В.</i>	ІГРОВІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЛЕКСИЦІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	62
<i>ДЕНИСЮК Л. В., БАХОВСЬКА М. В.</i>	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	65
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., МУЗИЧУК О. В.</i>	ДИДАКТИЧНА ГРА НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	67
<i>КРАЛЯ І. В., МАР'ЮСИК І. В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	70
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ПЕТРИК М. А.</i>	ПЕРЕВІРКА ЯКОСТІ ЗНАНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ РІЗНИХ МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	74
<i>РОМАНЮК С. К., ЦІСАРУК О. Е.</i>	СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	77
<i>МОРОЗ Л. В., КИРИЛЮК Н. О.</i>	ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	79
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., СТАДНІК Л. В.</i>	МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	82
<i>БОЙКО Н. Г.</i>	ЕЛЕКТРОННЕ ЛИСТУВАННЯ ТА ЧАТ-УРОКИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ В УЧНІВ МОВЛЕННСВИХ УМІНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	85
<i>ДУБРОВА А. С., ГІС Н. С., ЛЕВИЦЬКА М. Є.</i>	НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	89
<i>ГАМЗА А. В., ЗАДЕРЕЙЧУК Ю. О.</i>	ФОРМУВАННЯ УВИРАЗНЕНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКА	93
<i>ПАВЕЛКІВ К. М., ШУЛЬГУН М. В.</i>	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ	96
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ВАВУЛІЧ В. А.</i>	БАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ УРОКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ВЧИТЕЛЯМИ- ПРАКТИКАМИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	98
<i>РОМАНЮК С. К., ДЕМ'ЯНЮК І. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	104
<i>ДУБРОВА А. С., КУШНЕРЧУК І. О.</i>	СУТНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	107
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., МАРКОВЕЦЬ О. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	109
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., АВРАМИШИН К. В.</i>	МЕТОДИКА ЗБАГАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	
	ЕТНОКУЛЬТУРОЗНАВЧОЮ ЛЕКСИКОЮ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ	111
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ПАСЕКА І. О.</i>	НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	114
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., ФЕДОРЕНКО В. В.</i>	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНОЇ ДИКЦІЇ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ	117
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ГОДИНА А. В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	119
<i>РОМАНЮК С. К., СТРИЛЕЦЬКА К. А.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	127
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., МИСЬ К. Ю.</i>	ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЧАСТИН МОВИ	130
<i>МОРОЗ Л. В., МОРОЗ Н. М.</i>	ПРО ПИТАННЯ МОВНОЇ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ	

<i>СІРАНЧУК Н.М., СКОПА Н.М</i>	СВІДОМОСТІ НАЦІЇ ЗНАННЯ ПРО РОСЛИНИ ЯК КОМПОНЕНТ ЗМІСТУ КУРСУ «ПРИРОДОЗНАВСТВО»	132 135
<i>ІВАШКЕВИЧ Е.Е.</i>	PERSONAL RELIABILITY OF THE NARRATOR: TRADITIONAL AND NONTRADITIONAL NARRATIVE DISCOURSE	137
<i>МИХАЛЬЧУК Н.О., АНТЮХОВА Н.І.</i>	THE IDEA OF UNDERSTANDING IN THE PSYCHOLOGICAL PARADIGM OF PROVERBS AND SAYINGS	141
<i>Відомості про авторів</i>		146
<i>Зміст</i>		148

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В, Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 26.10.2017 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39 Замовлення № Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 109с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2